

85-58: Jurnalistikanın brend nömrəsi

Əməkdar jurnalist, tanınmış söz,qələm adamı Telman Qarayev 85-in zirvəsinə yetişdi. Amma təəssüf ki, yenişli-yoxuşlu bu ömrün bir xeyli hissəsini qaranlıqlar içində addımlamalı oldu. Nə yaxşı yolunu işıqlandırmaq üçün ümidini, inamını, əzmini məşəl eləyib yandırmadı. Yox ki, canının qeydinə qaldı. Əsla, Telman müəllimi yaxından tanıyanlar yaxşı bilirlər, sənət, peşə qayğıları onun üçün hər şeydən, hətta sağlamlığından da ön planda olub. Peşəsi üçün ayırdığı vaxtın, diqqətin yüzdə birini səhhətinə yönəltməyib. Və qəti əminəm ki, buna görə heç vaxt peşimançılıq çəkməyib. Hətta gözünün nurunu itirəndən sonra da. Bəli, Telman Qarayev sənətinə, onun sənətə münasibətinə yol bu prinsiplərdən keçib gedir.

Bir dəfə Platonun məşhur məktəbində şagirdlərdən biri növbəti məşğələdən sonra soruşur: "Yaxşı, tutaq ki, biz bunları öyrəndik, bəs xeyrimiz nə olacaq?" Filosof üzünü köməkçisinə tutub deyir: "Buna biriki tanqa ver, yola sal getsin. O, böyük elmdən qazanc güdür." Telman müəllimi bir çoxlarından fərqləndirən bir xüsusiyyət də budur ki, o böyük jurnalistikaya həmişə Platon mövqeyindən yanaşır. Buradan nə almaq yox, bura nə vermək bərdə düşünüb. Eyni redaksiyada çalışırdıq. Vaxtaşırı Radioda yeniyeni verilişlər açılırdı. Və qayda belə idi ki, bunlar efişdə yerini tutana, necə deyərək, vətəndaşlıq hüququ qazanana qədər qonorar norması ayrılmırdı. Ya da heç ümumiyyətlə müəllif haqqı nəzərdə tutulmurdu. Belə olanda kim istəyirdi ki, əlavə yükün, pulsuz "fəhləliyin" və məsuliyyətin altına girsin. Telman Qarayev baş redaktor kimi böyük həvəslə, ürəklə həmin qayğıları redaksiyasının üzərinə götürürdü. Və deyim ki, hədsiz gərgin işinə baxmayaraq o əlavə verilişlərin bütün fəhləliyini də özü eləyirdi. Ona görə də Telman Qarayevin yaradıcılığının hansı dövrünə, fəaliyyətinin hansı sahəsinə baxsan yeniliklər, yeni ideyalar, mövzular, məqalələr, verilişlər görürsən. Heyrət doğuran, qibtə ediləsi məhsuldar yaradıcılığın şahidi olursan.

Telman müəllim 58 ildir jurnalistikadadır. Qəzetlərdə çalışıb, Azərbaycan Televiziyasının musiqi verilişləri redaksiyasının baş redaktoru olub. Amma taleyini əsasən çox sevdiyi, ürəyini verdiyi Radio ilə bağlayıb. Həmişə, hər məqamda da əhdinə, peymanına sadıq qalıb. Məlumdur ki, Radio televiziyadan xeyli fərqli bir sahədir. Jurnalist kimi nə teleoperatorlardan, nə işıqçıdan, nə də digər şəxslərdən və vasitələrdən asılı deyilsən. Bir diktofon ya mikrofondur, bir də sən. O mənada yaradıcılığın meydanı burada televiziyadakından daha genişdir. Bir şərt

lə ki, bu genişlikdə at çapa biləsən, daha doğrusu at çapmaq üçün hünərin, cəsarətin, əzmin, istəyin, bacarığın olsun. Telman müəllim Televiziyada böyük işlər görmüş, istedadlı, yenilikçi jurnalist, səriştəli rəhbər kimi tanınmışdı. Ancaq qətiyyətlə deyə bilərəm ki, bu insan Radio üçün doğulub. Bu məkanda ustad həmkarımızın tamam yeni keyfiyyətləri üzə çıxdı. Peşəkarlıqla hazırlanmış verilişlər sıralanmağa başladı. "Arzu musiqi poçtu", "Yaradan əllər", "Bəstəkarlarımızın iş otağında", "Ömrümüzün keçən səslər", "Gəzdim, gördüm obanı", "Musiqimiz, doğmalar, yadlar" ilk vaxtlardan dinləyicilərin ürəyinə hopdu, "qızıl fondada" qorunmaq haqqı qazandı. Telman Qarayevə uğur gətirən əsas səbəblərdən biri də səsidir ki, bu da radio verilişlərinin aparıcısı üçün mühim şərtidir. O, ağızını açan kimi aydın, səlis diksiyası və bal kimi şirin səsi ilə dinləyiciləri təsir altına alır, efişə bağlayır. Buradan qopmaq, bu dünyadan ayrılmaq isə çox çətin-dir, deyərdim ki, mümkün-süzdür.

Telman müəllimin heç bir söhbəti, verilişi cansız olma- yıb. İstənilən mövzunu elə mənalandırır, öz məharəti ilə elə ətə-qana gətirir, elə təqdim edir, müsahibini elə dia- loqa çəkib söhbətin axarına salır ki, hər şey yağ kimi gedir. Tərəf müqabil olan da bu söhbətdən zövq alır. Ona görə də elə görkəmli sənət adamları vardı Telman Qarayevdən başqa heç kimə müsahibə vermə- dilər. Fatma Mehreliyeva artıq ruhi sarsıntı keçirib kimsəyə qapı açma- yanda təkə onu görməyi arzula- mışdı. Rəşid Behbudov, Süleyman Ələsgərov, Rübabə Muradova, Şövkət Ələkbərova, Zeynəb Xanla- rova və digər korifeylər həvəslə Telman müəllimin verilişinin qona- ğı olurdular. Çünki, səviyyəsinə və peşəkarlığına arxayın idilər. İndi bu səslər Azərbaycan Radiosunun fondunun inciləri, qiymətli nümunə- ləridir. Ustad jurnalistin özünün şəxsi arxivində isə beş min nadir səs yazısı var. Bunların hamısını özü diş-dırnağı ilə köçürüb, saxla- yıb. Budur peşəyə, sənətə, xalqının mədəniyyətinə-incəsənətinə böyük məhəbbət. Bu özü böyük vətənpər- vərlik nümunəsi deyilmə? Bəli, Tel- man Qarayev təkə səs, çıxış, mü- sahibə yazmayıb, əslində böyük bir dövrün salnaməsini yaradıb.

Ustad həmkarımızın mikrofon olan sevgisini xüsusi qeyd eləmək istərdim. Çox gərgin, əsəbi, qayğılı halda studiyaya girəndə də mikro- fon önündə o tamam dəyişir, bütünlüklə efiş ab-havasına köklənirdi. Çünki, qarşısında bir demir parça- sını deyil, milyonlarla dinləyicini

görür, onların hənirini, diqqətini du- yur, özünün daşdığı məsuliyyəti düşünürdü. Ona görə də Azər- baycan Radiosu canlı yayıma keçəndə bu işə rəhbərlik, cavanların prosese alışıdırılması, uzlaşdırma, əlaqələ- ndirmə, tənzimləmə məsələləri yenə də haqsız-muzdsuz vəzifə kimi məhz Telman Qarayevə həvalə olundu. Təbii ki, o bu tapşırığı da həvəslə, canla-başla yerinə yetirdi. Hazırda Radiomuzda yer alan, özü- nü doğruldan bir çox səslərə məhz o dövrlərdə Telman müəllim yol göstərib, yardımçı olub, sənətin ci- ğırına salıb.

Onun məktəbindən çoxumuz bəhrələnmişik, indi də bəhrələnirik. Çünki verilişlərinin hər biri kamil hazırlanıb, heç birində çiylik, ala- çiylik tapmazsan. Yaradıcıları nadir istedadın bulağından qaynayıb gəl- sə də zəhmətin kürəsində bişib çı- xıb. Telman Qarayevə zəhmətkeş, əməksevər demək azdır. Hər verili- şin yolunda özünü "şəhid" eləyirdi. Ona görə də onlar on illər, yüz illər əbədi olaraq yaşayacaq, sənət nü- munəsi kimi dəyərini saxlayacaq, hər dövr üçün aktual olacaq.

Telman Qarayev bir çoxları kimi ezamiyyət həvəskarı deyildi. Xüsü- si zərurət olanda səfərə çıxırdı. Am- ma doğma Qarabağın, cəbhəyanı bölgələrin başının üstünü qara bu- ludlar alanda bu səfərlər intensiv- ləşdi. Efişdə günlə səsleşən yeni verilişlər görünməyə başladı. "Borc", "Özümüz, sözüümüz", "Qə- dim yurdun bu günü", "Bölgələrdən səslər". Həmin proqramlar artıq ye- ni məzmun kəsb edirdi. O zaman yerlərdə müxbirlərimiz də vardı və onlar radionu məlumatla təmin edir- dilər. Telman müəllimin verilişləri- nin fərqi onda idi ki, regionların ic- tima-siyasi həyatının hərtərəfli mənzərəsini yaradırdı. Düşməne sine gərən, güllə altında torpağına sarılan, onu qoruyan adamların dər- dlərini, ehtiyac və problemlərini qabardır, o vaxtkı səriştəsiz rəhbər- lərin diqqətini bu yönə çəkməyə ça- lışırdı. Özü də böyük ürək yanğısı ilə. O həmişə həqiqəti cəsarətlə de-

yən ziyalı olub. Ağır günlərdə Ağ- damda "Xarı bülbül" festivalını ne- cə apardığını xatırlayıram. Sanki mikrofon önündə yox, odun üstün- də oturmuşdu. Od onun daxilində idi. Bəlkə də püskürə bilmədi, bo- şala bilmədi deyə vurdu gözlerini tutdu. 2006-cı ildə Telman müəlli- min didələrinin son şöləsi də öləzi- yən şam işığı kimi titrəyib söndü. Bir misal var: "Böyük damların üzə- rinə yağan qar da çox olar". Telman müəllim çox mətin, dözümlü, möh- kəm, enerjili adamdır. Yəqin bu sə- bəbdən də taleyin belə ağır, sərt sı- nağına çəkildi. Əli sevdiyi Azər- baycan Radiosundan qopsa da həyatı- nın mənası olan yaradıcılıqdan və ümidindən üzülmədi. Qaranlıq dün- yada daha da artıq inadla, daha güclü inamla şəxsi arxivini, səs xə- zinesini sistemləşdirib ələkdən ke- çirdi. Və 1500 səhifəlik "Sənətin keçdiyi yollar" trilogiyasını ortaya çıxardı. Bu üçcildliklə tək Azər- baycan ədəbiyyatı, mədəniyyəti, incə- sənəti və musiqisinə yox, həm də öz yaradıcılığına bir abidə ucaldı. Sağ olsunlar ona bu proseslərdə, kitab nəşrində köməklik göstərən bütün xeyirxah insanlar. Onların eməyinə qəti kölgə salmadan de- yim ki, müəllif çapa qədərki bəzi iş- ləri başa çatdırmaq üçün əlində olan müəyyən qiymətli şeyləri qızır- qalanmadan satdı. Təbii ki, onun üçün həyatda bütün maddiyatdan dəyərli olanları almaq üçün. Mən təsəvvür eləyirəm, uzaq Amerikada yaşayan, özünü görmədiyi, görə bilmədiyi nəvəsini qucağına alanda hansı hissələri keçiribse həmin ki- tablara toxunanda da o duyğuları yaşayıb.

İndiyə qədər heç kimin radioda Telman müəllimininki qədər verili- şii efişə getməyib. Fondada olan materialların sayına görə də onunla rəqabət edə bilən yoxdur. Özü yenə də doğma Radio ilə nə- fəs alır, onun uğurlarına sevinir. Sutkaboyu proqramların əksəriy- yətinə qulaq asır. Həvəslə, təşnə ilə. İlk dəfə dinləyən kimi. Burada təəccüblü heç nə yoxdur. Vali- deyən və övlad gündə yüz dəfə bir-birlərini görsələr də nə sevgi azalır, nə də yenidən görmək istəyi. Həyat belədir, ömür dediyin isə qismət, tale işidir. Amma us- tad həmkarımızı 85-in ucalığına çatdıran həm də tükənməyən mə- həbbətidir. Vətənə, doğma Qara- bağa, canına-qanına hopmuş jurn- alistikaya, yaxınlarına, yaratdıq- larına olan sevgisi. Onu yaşama- ğa həvəsləndirən, daimi ayaq üs- tündə saxlayan, yaradıcılığa sə- ləyən bu sevgi qoy Telman Qara- yevi 90-nın, 100-ün zirvəsinə çat- dırsın. Arzularının yolu daim işıq- lı olsun.

**Bəxtiyar Bəxtiyarov
Azərbaycan Radiosu
"Səhər" redaksiyasının
baş redaktoru**